

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन, आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन विभाग,
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.

क्रमांक: डीएमयु/२०२०/प्र. क्र.१२/डीआयएसएम -१, दिनांक ३१ ऑगस्ट, २०२०.

आदेश

निर्बंध शिथिल करणे व टाळेबंदी टप्प्याटप्प्याने उठवणे (पुनश्च प्रारंभ अभियान)

संदर्भ:

- १) साथरोग अधिनियम, १८९७.
- २) आपत्ती व्यवस्थापन अधिनियम, २००५.
- ३) महसूल व वन, आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन विभाग आदेश क्रमांक. डीएमयु२०२०/सीआर १२/डीएमयु -१, दिनांक २ मे २०२०, ३ मे २०२०, ५ मे २०२०, ११ मे २०२०, १५ मे २०२०, १७ मे २०२०, १९ मे २०२०, २१ मे २०२०, ३१ मे २०२०, ४ जून २०२०, २५ जून २०२०, २९ जून २०२०, ६ जुलै २०२०, ७ जुलै, २०२०, २९ जुलै २०२०, ४ ऑगस्ट २०२० व १९ ऑगस्ट २०२०.
- ४) गृह मंत्रालय (एमएचए) आदेश क्रमांक.४०-३/२०२०-डीएम-१(ए), दिनांक १ मे २०२०, ११ मे २०२०, १७ मे २०२०, २० मे २०२०, ३० मे २०२०, २९ जून २०२०, २९ जुलै २०२० व २९ ऑगस्ट २०२०.

ज्याअर्थी, आपत्ती व्यवस्थापन अधिनियम, २००५ याअन्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून, खाली सही करणार, अध्यक्ष, राज्य कार्यकारी समिती यांनी, आपल्या अधिकारात, दिनांक ३१ ऑगस्ट, २०२० पर्यंत टाळेबंदी उपाययोजना वाढविण्यासाठी दिनांक २९ जुलै, २०२० चा आदेश काढला आहे आणि कोविड -१९ चा फैलाव होण्यास परिरोध (प्रतिबंध) करण्यासाठी वर नमूद केलेल्या आदेशांन्वये सुधारितपणे एकत्रित मार्गदर्शक तत्वे निर्गमित केलेली आहेत.

ज्याअर्थी, महाराष्ट्र राज्यात कोविड-१९ विषाणूचा फैलाव होण्याचा धोका आहे यावद्दल राज्य शासनाची खात्री पटली आहे, आणि म्हणून विषाणूचा फैलाव होण्यास प्रतिबंध करण्यासाठी व परिरोध करण्याकरिता तातडीची उपाययोजना म्हणून साथरोग अधिनियम, १८९७ याचे कलम २ तसेच आपत्ती व्यवस्थापन अधिनियम, २००५ याच्या अन्य सर्व सहाय्यकारी तरतुदी याअन्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून, शासनास, संपूर्ण महाराष्ट्र राज्यामध्ये टाळेबंदीचा कालावधी यापुढे दिनांक ३० सप्टेंबर, २०२० च्या मध्यरात्रीपर्यंत वाढविणे इष्ट वाटते.

त्याअर्थी, आता, साथरोग अधिनियम, १८९७ याच्या कलम २ अन्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा आणि आपत्ती व्यवस्थापन अधिनियम, २००५ याअन्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून, खाली सही करणार, अध्यक्ष, राज्य कार्यकारी समिती हे, आपल्या अधिकारात, याद्वारे, राज्यातील कोविड-१९ या वैश्विक साथरोगाचे परिरोधन (प्रतिबंध) करण्याकरिता निर्बंध शिथिल करण्यासाठी व टाळेबंदी टप्प्याटप्प्याने

उठविण्यासाठी पुनश्च प्रारंभ अभियान कार्यान्वित करण्याकरिता, सुधारणांसह, टाळेबंदीचा कालावधी दिनांक ३० सप्टेंबर, २०२० पर्यंत वाढविण्याचे निदेश देत आहेत आणि महाराष्ट्र शासनाचे सर्व विभाग, याआधी वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक तत्वांची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करतील.

असे निदेश देण्यात येत आहेत की, जोडपत्र-एक मध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे कोविड-१९ च्या व्यवस्थापनाच्या राष्ट्रीय निदेशांचे संपूर्ण राज्यभर अनुपालन करण्यात येईल. जोडपत्र-दोन मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे व याआधीच मुभा दिलेले व वेळोवेळी परवानगी दिलेले व्यवहार नियमितपणे सुरू राहतील आणि आधीचे सर्व आदेश, या आदेशाशी संलग्न असतील आणि ते, दिनांक ३० सप्टेंबर, २०२० पर्यंत अंमलात राहतील. पुनश्च प्रारंभ अभियानांतर्गत शिथिलीकरणाबाबतचे पुढील आदेश यथावकाश अधिसूचित करण्यात येतील.

या उपाययोजनांचे उल्लंघन करणारी कोणतीही व्यक्ती, आपत्ती व्यवस्थापन अधिनियम, २००५ याच्या कलम ५१ ते ६० च्या तरतुदीनुसार तिच्याविरुद्ध कार्यवाही केली जाण्यास पात्र असेल. याशिवाय भारतीय दंड संहितेच्या कलम १८८ अन्वये आणि लागू असलेल्या अन्य तरतुदीनुसार कायदेशीर कार्यवाही केली जाण्यास पात्र असेल. या दंडात्मक तरतुदींचे उतारे, जोडपत्र-तीन मध्ये दिलेले आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(संजय कुमार)
मुख्य सचिव,
महाराष्ट्र शासन.

प्रत:

- १) माननीय महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, मुंबई.
- २) माननीय सभापती, महाराष्ट्र विधान परिषद.
- ३) माननीय अध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा.
- ४) माननीय मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव, महाराष्ट्र.
- ५) माननीय उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव, महाराष्ट्र.
- ६) माननीय विरोधी पक्षनेता, विधान परिषद / विधानसभा यांचे खाजगी सचिव.
- ७) सर्व माननीय मंत्री/ राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय.
- ८) महाराष्ट्र शासनाचे सर्व अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव.
- ९) पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- १०) प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय.
- ११) सचिव, वैद्यकीय शिक्षण, मंत्रालय.
- १२) राज्यातील सर्व विभागीय आयुक्त.
- १३) राज्यातील सर्व पोलीस आयुक्त.
- १४) राज्यातील सर्व महानगरपालिका आयुक्त.
- १५) सर्व जिल्हाधिकारी.
- १६) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद.
- १७) राज्यातील सर्व जिल्हा पोलीस अधीक्षक.

..२..

[पुनश्च प्रारंभ अभियान: महसूल व वन, आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२, आदेश क्रमांक: डीएमयु/२०२०/प्र.क्र.१२/डीआयएसएम-१, दि.३१ ऑगस्ट, २०२०]

कोविड-१९ च्या व्यवस्थापनाबाबतचे राष्ट्रीय निदेश

- १) चेहरा झाकणे- सार्वजनिक ठिकाणी, कामाच्या ठिकाणी व प्रवास करताना, चेहरा झाकणे अनिवार्य आहे.
- २) सामाजिक अंतर राखणे- सार्वजनिक ठिकाणी, सर्व व्यक्तींनी कमीत कमी ६ फूट (दो गज की दूरी) इतके अंतर राखले पाहिजे.
दुकानदार, ग्राहकांमध्ये शारीरिक अंतर राखण्याची सुनिश्चिती करतील आणि एकावेळी पाचपेक्षा अधिक व्यक्तींना मुभा देणार नाहीत.
- ३) एकत्र जमणे - मोठी सार्वजनिक संमेलने/ भव्य सभा यांस नियमितपणे मनाई असेल.
विवाह संबंधित कार्यक्रमात एकत्र जमणे- पाहुण्यांची कमाल संख्या ५० पेक्षा अधिक असणार नाही.
अंत्यसंस्कार/अंत्यविधी यासंबंधातील कार्यक्रमात एकत्र जमणे- व्यक्तींची संख्या २० पेक्षा अधिक असणार नाही.
- ४) सार्वजनिक ठिकाणी थुंकणे हे, संबंधित स्थानिक प्राधिकरणांद्वारे, त्यांचे कायदे, नियम, विनियम यांनुसार विहित करण्यात येईल अशा दंडाच्या शिक्षेस पात्र असेल.
- ५) सार्वजनिक ठिकाणी मद्यपान, पान, गुटखा, तंबाखू, इत्यादींच्या सेवनास मनाई आहे.

कामाच्या ठिकाणांबाबतचे अतिरिक्त निदेश:

- ६) घरातून काम करणे- शक्य असेल तेथवर, घरून काम करण्याची पद्धत अनुसरण्यात यावी.
कार्यालये, कामाची ठिकाणे, दुकाने, बाजारपेठा आणि औद्योगिक व वाणिज्यिक आस्थापना यांमध्ये कामाच्या/कामकाजाच्या वेळांची सुनियोजितपणे आखणी करावी.
- ७) परिक्षण (स्क्रीनिंग) व स्वास्थ्य- औष्णिक परीक्षण (थर्मल स्कॅनिंग), हात स्वच्छ करण्याचे द्रव्य (हॅंडवॉश) व निर्जंतुकीकरण द्रव्य (सॅनिटायझर) हे सर्व प्रवेशद्वाराजवळ व निर्गमन द्वाराजवळ आणि सामाईक क्षेत्रांत पुरविण्यात येईल.
- ८) वारंवार निर्जंतुकीकरण (सॅनिटायझेशन)- संपूर्ण कामाच्या ठिकाणाचे, सामाईक सुविधांचे व मानवी संपर्कात येणा-या सर्व जागा यांचे, उदाहरणार्थ दरवाजांच्या मुठी (डोअर हॅण्डल), इत्यादींचे कामाच्या पाळ्यांमध्ये वारंवार निर्जंतुकीकरण (सॅनिटायझेशन) करण्याची सुनिश्चिती करण्यात येईल.
- ९) सामाजिक अंतर राखणे- कामाच्या ठिकाणांच्या सर्व प्रभारी व्यक्ती, कामगारांमध्ये पुरेसे अंतर राखणे, कामाच्या पाळ्यांदरम्यान पर्याप्त अंतर ठेवणे, कर्मचा-यांच्या दुपारच्या जेवणाच्या वेळेत पुरेसे अंतर राखणे, इत्यादींद्वारे सामाजिक अंतर राखण्याची सुनिश्चिती करतील.

[पुनश्च प्रारंभ अभियान: महसूल व वन, आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०००३२, आदेश क्रमांक: डीएमयु/२०२०/प्र.क्र.१२/डीआयएसएम-१, दि.३१ ऑगस्ट, २०२०]

१) परिरोधन (प्रतिबंधित) प्रक्षेत्र :-

एक. शासन आदेश दि.१९ मे, २०२० व दि.२१ मे, २०२० अन्वये वर्गीकृत केल्याप्रमाणे, राज्यातील प्रतिबंधित प्रक्षेत्रे (झोन) ही पुढील आदेशांपर्यंत अंमलात असतील.

दोन. परिरोधन (प्रतिबंधित) प्रक्षेत्रे सीमांकित करण्यासाठी केंद्र शासन व राज्य शासनाने वेळोवेळी दिलेले निर्देश व त्यांचे कार्यान्वयन पुढील आदेशांपर्यंत अंमलात राहतील.

तीन. स्थानिक परिस्थिती विचारात घेता, राज्यातील संबंधित जिल्हाधिकारी व महानगरपालिकांचे आयुक्त, साथीचा प्रादुर्भाव होण्यास परिरोध (प्रतिबंध) करण्यासाठी विगर अत्यावश्यक कार्यास आणि व्यक्तींच्या येण्या-जाण्यास परवानगी दिलेल्या विवक्षित स्थानिक क्षेत्रांमध्ये, मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांच्या लेखी पुर्वपरवानगीनेच केवळ विवक्षित उपाययोजना व आवश्यक निर्बंध अंमलात आणू शकतील.

२) संपूर्ण राज्यभर, पुढील व्यवहारांना (कार्यांना) प्रतिबंध राहिल :-

एक. शाळा, महाविद्यालये, शैक्षणिक व शिकवणी (कोर्चींग) संस्था, दिनांक ३० सप्टेंबर, २०२० पर्यंत बंद राहतील. ऑनलाईन / दूरस्थ शिक्षण यास परवानगी असेल आणि त्यास प्रोत्साहन दिले जाईल.

दोन. चित्रपटगृहे, तरण तलाव, मनोरंजन उद्याने, नाट्यगृहे (मॉल व बाजार संकुले यांसह), बार, प्रेक्षागृहे, सभागृहे व तत्सम ठिकाणे.

तीन. गृह मंत्रालयाने परवानगी दिली असेल त्याव्यतिरिक्त, आंतरराष्ट्रीय हवाई प्रवासी वाहतूक.

चार. मेट्रो रेल्वे.

पाच. सामाजिक/राजकीय/क्रीडा/मनोरंजन/शैक्षणिक/सांस्कृतिक/धार्मिक कार्यक्रम व भव्य सभा.

३) या आदेशापूर्वी, उघडण्यास मुभा दिलेली सर्व अत्यावश्यक सेवा दुकाने, नियमितपणे सुरू राहतील.

४) पुढील व्यवहार (कार्ये) दिनांक २ सप्टेंबर, २०२० पासून सुरू करण्यास मुभा देण्यात येईल:-

एक. वेळोवेळी दिलेल्या शिथिलता व निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सूचना यांनुसार सर्व विगर- अत्यावश्यक सेवा दुकाने, सुरू ठेवण्यास मुभा देण्यात येईल. दारूची दुकाने, नियमितपणे सुरू राहतील.

दोन. हॉटेल व निवासगृहे (लॉज) १००% क्षमतेने सुरु ठेवण्यास मुभा देण्यात येईल. या आस्थापना चालविताना आवश्यक ती खबरदारी घेण्यासाठी स्वतंत्र मानक कार्य प्रणाली (SOP) निर्गमित करण्यात येईल.

तीन. राज्य शासनाची सर्व कार्यालये (आकस्मिक, आरोग्य आणि वैद्यकीय सेवा, कोषागारे, आपत्ती व्यवस्थापन, पोलीस, राष्ट्रीय माहिती केंद्र, अन्न व नागरी पुरवठा, भारतीय खाद्य निगम (एफसीआय), एन.वाय.के. नगरपालिका सेवा वगळून) पुढील क्षमतेने कार्यरत राहतील:-

अ) संपूर्ण महाराष्ट्र राज्यात, गट-अ व गट-ब अधिकारी १००% क्षमतेने उपस्थित राहतील.

ब) गट-अ व गट-ब अधिका-यांव्यतिरिक्त इतर कर्मचारी वर्ग:-

१) बृहन्मुंबई महानगरपालिकेसह मुंबई महानगर प्रदेशातील महानगरपालिका, पुणे, पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका आणि वेळोवेळी अधिसूचित करण्यात येतील अशा इतर महानगरपालिकांमध्ये ३०% क्षमतेने किंवा किमान ३० कर्मचारी यापैकी जे अधिक असेल तितक्या क्षमतेने कर्मचारी उपस्थित राहतील.

२) उर्वरित महाराष्ट्रामध्ये ५०% क्षमतेने किंवा किमान ५० व्यक्ती यापैकी जे अधिक असेल तितक्या क्षमतेने कर्मचारी उपस्थित राहतील.

कोविड-१९ चा प्रादुर्भाव टाळण्यासाठी, सामाजिक अंतर राखणे, चेहरा झाकणे इ, सारख्या मानकांची सुनिश्चिती करण्यासाठी, प्रत्येक कार्यालयात एका दक्षता अधिका-याची नियुक्ती करण्यात येईल.

आणखी अशीही खात्री करण्यात येईल की, सर्व प्रवेशद्वाराजवळ व निर्गमन द्वाराजवळ आणि सामाईक क्षेत्रांत, औष्णिक परीक्षण (थर्मल स्कॅनिंग), हात स्वच्छ करण्याचे द्रव्य (हॅंडवॉश) व निर्जंतुकीकरण द्रव्य (सॅनिटायझर) यासारख्या आवश्यक परिक्षण (स्क्रीनिंग) व आरोग्य विषयक उपाययोजनांनी प्रत्येक कार्यालय सुसज्ज करण्यात येईल. कर्मचा-यांना मुखपट्ट्या (मास्क) देखील उपलब्ध करून देण्यात येतील.

चार. सर्व खाजगी कार्यालये, आवश्यकतेनुसार ३०% क्षमतेने कार्यान्वित करता येतील. तथापि, सर्व नियोक्ते, रोग प्रतिसादक्षम गटातील व्यक्तींना, विशेषतः वयोवृद्धांना संसर्ग होऊ नये म्हणून, कर्मचा-यांनी कामावरून घरी परतल्यावर पर्याप्त खबरदारी घेण्यासाठी, त्यांना शिक्षित करण्याकरीता जनजागृती कार्यक्रम हाती घेतील. कोविड-१९ चा प्रादुर्भाव टाळण्यासाठी, सामाजिक अंतर राखणे, चेहरा झाकणे इ, सारख्या मानकांची सुनिश्चिती करण्यासाठी, प्रत्येक कार्यालयात एका दक्षता अधिका-याची नियुक्ती करण्यात येईल. कार्यालयीन कामकाजाच्या वेळेची सुनियोजितपणे आणखी करण्यास प्रोत्साहन देण्यात यावे आणि केवळ कामाच्या संबंधात ये-जा करण्यास मुभा देण्यात येईल.

पाच. शेजारच्या देशांसोबतच्या आंतरराष्ट्रीय करारानुसार, सीमांपलीकडील व्यापारासह व्यक्तींच्या व मालांच्या आंतर-जिल्हा वाहतुकीवर कोणतेही निर्बंध असणार नाहीत. अशा वाहतुकीसाठी

वाहनांकरीता व त्यामधून प्रवास करणा-या व्यक्तींकरीता कोणतीही स्वतंत्र परवानगी / मान्यता / ई-परवाना आवश्यक असणार नाही.

सहा. प्रवाशांना, खाजगी बसने / मिनी-बसने किंवा इतर वाहनांनी, प्रवास करण्याची मुभा देण्यात येईल. यासाठी परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र यांच्याकडून आवश्यक ती मानक कार्य प्रणाली (SOP) निर्गमित करण्यात येईल.

५) मैदानी शारीरिक व्यायामावर कोणतेही निर्बंध नसतील.

६) सर्व सार्वजनिक व खाजगी वाहतुकीच्या साधनांमध्ये लोकांना ये-जा करण्यास पुढील रितीने मुभा असेल :-

टॅक्सी / कॅब / सामुहिक वाहन	केवळ अत्यावश्यक १+३
रिक्षा	केवळ अत्यावश्यक १+२
चार चाकी वाहन	केवळ अत्यावश्यक १+३
दुचाकी वाहन	१ + १ हेल्मेट व मास्क यासह

वाहतुकीच्या साधनांमध्ये मास्कचा वापर करणे अनिवार्य असेल.

७) **रोग प्रतिसादक्षम व्यक्तींचे संरक्षण** :- अत्यावश्यक व वैद्यकीय सेवांखेरीज, ६५ वर्षे वयावरील व्यक्ती, व्याधिग्रस्त व्यक्ती, गर्भवती महिला व १० वर्षे वयाखालील बालके यांनी घरातच राहावे.

८) मास्कचा वापर करणे, सामाजिक अंतर राखणे व वैयक्तिक स्वच्छता राखणे ही विहित केलेली आवश्यक ती खबरदारी घेऊन, विंगर अत्यावश्यक सेवांच्या प्रयोजनांसाठी, लोकांनी से-जा करण्यास हरकत नसेल.

९) पुढील कार्ये, त्यांच्या कार्यान्वयनासाठी निर्गमित केलेल्या मानक कार्य प्रणाली (SOP) नुसार नियमितपणे कार्यान्वित करता येतील:-

एक. गृह मंत्रालयाने दि.२ एप्रिल, २०२० च्या आदेशाद्वारे निर्गमित केलेली, भारतातील परदेशी नागरिकांच्या प्रवास व्यवस्थेबाबतची मानक कार्य प्रणाली.

दोन. गृह मंत्रालयाने दि.१९ एप्रिल, २०२० च्या आदेशाद्वारे निर्गमित केलेली, राज्य / केंद्र शासित प्रदेशांमध्ये अडकूल पडलेल्या कामगारांच्या वाहतुकीबाबतची मानक कार्य प्रणाली.

तीन. गृह मंत्रालयाने दि.२१ एप्रिल, २०२० च्या आदेशाद्वारे निर्गमित केलेली, भारतीय खलाशांच्या ये-जा करण्याबाबतची मानक कार्य प्रणाली.

चार. गृह मंत्रालयाने दि.२९ एप्रिल, २०२० च्या आदेशाद्वारे व १ मे, २०२० च्या आदेशाद्वारे आणि महाराष्ट्र शासनाने दि.३० एप्रिल, २०२० च्या आदेशाद्वारे निर्गमित केलेली, अडकून पडलेले स्थलांतरीत कामगार, यात्रेकरु, पर्यटक, विद्यार्थी व इतर व्यक्ती यांच्या ये-जा करण्याबाबतची मानक कार्य प्रणाली.

..६..

- पाच.** गृह मंत्रालयाने दि.५ मे, २०२० च्या आदेशाद्वारे निर्गमित केलेली, देशाबाहेर अडकून पडलेले भारतीय नागरिक आणि परदेशी प्रवास करणा-या विशिष्ट व्यक्ती यांच्या ये-जा करण्याबाबतची मानक कार्य प्रणाली.
- सहा.** गृह मंत्रालयाने दि.११ मे, २०२० च्या आदेशाद्वारे निर्गमित केलेली, रेल्वेने व्यक्तींनी ये-जा करण्याबाबतची मानक कार्य प्रणाली.
- सात.** महाराष्ट्र शासनाने दि.१३ मे, २०२० च्या आदेशाद्वारे निर्गमित केलेली, महाराष्ट्रामध्ये रेल्वेने येणा-या व्यक्तींनी ये-जा करण्याबाबतची मानक कार्य प्रणाली.
- आठ.** महाराष्ट्र शासनाने दि.१७ एप्रिल, २०२० च्या आदेशाद्वारे निर्गमित केलेली, कार्यालये, कामाचे ठिकाण, कारखाने व आस्थापना यांच्यासाठी सामाजिक अंतर राखण्याबाबतची मानक कार्य प्रणाली.
- नऊ.** महाराष्ट्र शासनाने दि.६ जुलै, २०२० च्या आदेशाद्वारे निर्गमित केलेली, निवासगृहांसह (लॉज) निवासव्यवस्था सेवा पुरविणारी हॉटेल व अन्य व्यवस्था (संस्था) चालविण्याबाबतची मानक कार्य प्रणाली.
- दहा.** महाराष्ट्र शासनाने दि.८ मे, २०२०, दि.२४, मे, २०२० व दि.२१ ऑगस्ट, २०२० च्या आदेशाद्वारे निर्गमित केलेली, महाराष्ट्रात येणा-या आंतरराष्ट्रीय प्रवाशांशी वागण्याबाबतची मानक कार्य प्रणाली.
- अकरा.** महाराष्ट्र शासनाने दि.२५ मे, २०२० च्या आदेशाद्वारे निर्गमित केलेली, महाराष्ट्रात येणा-या देशांतर्गत हवाई प्रवाशांशी वागण्याबाबतची मानक कार्य प्रणाली.
- बारा.** महाराष्ट्र शासनाने दि.२३ जून, २०२० च्या आदेशाद्वारे निर्गमित केलेली, विवाहासंबंधित समारंभाबाबतची मानक कार्य प्रणाली.
- तेरा.** महाराष्ट्र शासनाने दि.२५ जून, २०२० च्या आदेशाद्वारे निर्गमित केलेली, केश कर्तनालये, स्या, सलून, ब्युटी पार्लर याबाबतची मानक कार्य प्रणाली.
- चौदा.** महाराष्ट्र राज्य परिवहन महामंडळाने, दि.१९ ऑगस्ट, २०२० च्या आदेशाद्वारे निर्गमित केलेली महाराष्ट्र राज्य परिवहन महामंडळाच्या बस चालविण्याबाबतची मानक कार्य प्रणाली.
- १०) कोणत्याही विशेष/सर्वसाधारण आदेशाद्वारे मुभा दिलेले आणि परवानगी दिलेले इतर कोणतेही कार्य नियमितपणे चालू ठेवता येईल.
- ११)राज्यभर प्रतिबंधित केलेले निर्बंध शिथिल करणे व व्यवहार सुरु करण्याबाबतची कार्यवाही टप्प्या टप्प्याने आवश्यक त्या मानक कार्यप्रणाली / मार्गदर्शक सूचनांसह यथावकाश करण्यात येईल.

[महसूल व वन, आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०००३२, आदेश क्रमांक: डीएमयु/२०२०/प्र.क्र.१२/डी आय एस एम-१, दिनांक ३१ ऑगस्ट, २०२०]

टाळेबंदी उपाययोजनांचे उल्लंघन केल्याबद्दल अपराध व शास्ती

अ. आपत्ती व्यवस्थापन अधिनियम, २००५ ची कलमे ५१ ते ६०

५१. अडथळा, इत्यादी आणण्याबद्दल शिक्षा.-

जो कोणी, वाजवी कारणाशिवाय,-

(क) केंद्र सरकारच्या किंवा राज्य शासनाच्या कोणत्याही अधिकाऱ्याला किंवा कर्मचाऱ्याला अथवा राष्ट्रीय प्राधिकरणाने किंवा राज्य प्राधिकरणाने किंवा जिल्हा प्राधिकरणाने प्राधिकृत केलेल्या एखाद्या व्यक्तीला या अधिनियमान्वये त्यांची कार्ये पार पाडण्यास अडथळा आणील; किंवा

(ख) केंद्र सरकार किंवा राज्य शासन किंवा राष्ट्रीय कार्यकारी समिती किंवा राज्य कार्यकारी समिती किंवा जिल्हा कार्यकारी समिती यांनी किंवा त्यांच्या वतीने, या अधिनियमान्वये दिलेल्या कोणत्याही निदेशाचे अनुपालन करण्यास नकार देईल,-

तो, दोषसिद्धी झाल्यावर, एक वर्षापर्यंत वाढविता येईल इतक्या कारावासाच्या किंवा द्रव्यदंडाच्या किंवा दोन्ही शिक्षास पात्र ठरेल, आणि जर असा अडथळा आणल्यामुळे अथवा निदेशांचे अनुपालन करण्यास नकार दिल्यामुळे जीवित हानी झाली किंवा त्यामुळे जीवितास गंभीर धोका निर्माण झाला असेल तर, दोष सिद्ध झाल्यावर दोन वर्षापर्यंत वाढविता येईल इतक्या कारावासाच्या शिक्षेस पात्र ठरेल.

५२. खोट्या दाव्याबद्दल शिक्षा:

जो कोणी, केंद्र सरकार, राज्य शासन, राष्ट्रीय प्राधिकरण, राज्य प्राधिकरण किंवा जिल्हा प्राधिकरण यांच्या कोणत्याही अधिकाऱ्याकडून आपत्तीच्या परिणामी मिळणारी कोणतीही मदत, सहाय्य, करण्यात येणारी दुरुस्ती, पुनर्रचना अथवा अन्य लाभ मिळविण्यासाठी हेतुपुरस्सर असा दावा करील की, जो खोटा असल्याचे त्यास माहित असेल वा तसे समजण्यास कारण असेल तर तो, दोष सिद्ध झाल्यावर, दोन वर्षापर्यंत वाढविता येईल इतक्या कारावासाच्या शिक्षेस आणि द्रव्यदंडास देखील पात्र ठरेल.

५३. पैशाचा किंवा साहित्य, इत्यादीचा दुर्विनियोग केल्याबद्दल शिक्षा:

कोणत्याही इशारादर्शक आपत्तीच्या परिस्थितीत अथवा आपत्तीच्या काळात सहाय्य करण्याच्या प्रयोजनार्थ असलेला कोणताही पैसा वा साहित्य ज्याच्याकडे सोपविण्यात आलेले असेल किंवा अन्यथा ज्याच्या कब्जात असेल किंवा अशा पैशावर वा साहित्यावर ज्याची सत्ता असेल असा जो कोणी, अशा पैशाचा व साहित्याचा अथवा त्याच्या कोणत्याही भागाचा दुर्विनियोग करील किंवा स्वतःसाठी विनियोग करील किंवा विल्हेवाट लावील किंवा बुद्धिपुरस्सरपणे अन्य कोणत्याही व्यक्तीस तसे करण्यास भाग पाडील, तो दोष सिद्ध झाल्यावर, दोन वर्षापर्यंत वाढविता येईल इतक्या कारावासाच्या शिक्षेस आणि द्रव्यदंडास देखील पात्र ठरेल.

५४. खोटी पूर्वसूचना दिल्याबद्दल शिक्षा.-

जो कोणी, आपत्तीसंदर्भात अथवा तिच्या तीव्रतेबाबत वा परिणामाबद्दल ज्यामुळे घबराट निर्माण होईल, अशाप्रकारे खोटा धोक्याचा इशारा किंवा पूर्वसूचना देईल वा प्रसारित करील तो, दोष सिद्ध झाल्यावर, एक वर्षापर्यंत वाढविता येईल इतक्या कारावासाच्या शिक्षेस किंवा द्रव्यदंडास पात्र ठरेल.

५५. शासकीय विभागांनी केलेले अपराध.-

(१) जेव्हा या अधिनियमाखालील अपराध शासनाच्या कोणत्याही विभागाने केलेला असेल त्याबाबतीत अशा अपराधासाठी विभाग प्रमुखास, दोषी मानण्यात येईल आणि असा अपराध, त्याच्या नकळत घडला होता किंवा असा अपराध घडू नये म्हणून त्याने सर्व प्रकारची दक्षता घेतली होती असे त्याने सिद्ध न केल्यास, त्यानुसार खटला भरण्यास व शिक्षेस तो पात्र असेल.

(२) पोटकलम (१) मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, जेव्हा या अधिनियमाखालील अपराध शासनाच्या कोणत्याही विभागाने केलेला असेल आणि असा अपराध विभाग प्रमुखाखेरीज, अन्य अधिकाऱ्याच्या संमतीने किंवा त्याने दुर्लक्ष केल्यामुळे किंवा त्याच्या कोणत्याही निष्काळजीपणामुळे घडून आला असल्याचे सिद्ध झाले असेल त्याबाबतीत, असा अधिकारी, त्याअपराधासाठी दोषी असल्याचे मानण्यात येईल आणि त्यानुसार खटला भरण्यास व शिक्षेस तो पात्र असेल.

५६. अधिकाऱ्याने कर्तव्यात कसूर करणे किंवा या अधिनियमाच्या तरतुदींचे उल्लंघन करणाऱ्याकडे त्याने दुर्लक्ष करणे.-

ज्या अधिकाऱ्यावर या अधिनियमाद्वारे किंवा त्यान्वये कोणतेही कर्तव्य लादण्यात आले असेल आणि जो त्याचे पदीय कर्तव्य पार पाडणे बंद करील किंवा पार पाडण्यास नकार देईल किंवा अशा पदीय कर्तव्यापासून स्वतःला दूर ठेवेल असा कोणताही अधिकारी त्याच्या कार्यालयीन वरिष्ठांकडून सुस्पष्ट लेखी परवानगी मिळाली नसेल तर किंवा तसे करण्यास त्याला इतर कायदेशीर कारण नसेल तर तो, एक वर्षापर्यंत असू शकेल इतक्या मुदतीच्या कारावासाच्या शिक्षेस किंवा द्रव्यदंडास पात्र असेल.

५७. अधिग्रहणाशी संबंधित असणाऱ्या कोणत्याही आदेशाचे उल्लंघन केल्याबाबत शास्ती.-

जर कोणत्याही व्यक्तीने कलम ६५ अन्वये दिलेल्या कोणत्याही आदेशाचे उल्लंघन केले तर, ती व्यक्ती, एक वर्षापर्यंत असू शकेल इतक्या मुदतीच्या कारावासाच्या शिक्षेस किंवा द्रव्यदंडास किंवा दोन्ही शिक्षेस पात्र असेल.

५८. कंपन्यांनी केलेला अपराध.-

(१) जेव्हा या अधिनियमाखालील अपराध एखाद्या कंपनीने किंवा निगम निकायाने केला असेल त्याबाबतीत अपराध केला त्या वेळी, कंपनीचे कामकाज चालविण्याकरिता जी व्यक्ती, कंपनीची प्रभारी होती किंवा त्यास जबाबदार होती अशी प्रत्येक व्यक्ती, त्याचप्रमाणे, कंपनी, अशा उल्लंघनासाठी दोषी असल्याचे मानण्यात येईल आणि त्यानुसार तिच्याविरुद्ध खटला भरण्यास आणि त्यानुसार होणाऱ्या शिक्षेस ती पात्र असेल:

परंतु असे की, जर त्या व्यक्तीने, असा अपराध तिच्या नकळत घडला होता किंवा असा अपराध घडू नये म्हणून तिने योग्य ती दक्षता घेतली होती हे सिद्ध केले तर, या पोट कलमातील कोणतीही गोष्ट या अधिनियमान्वये तरतूद केलेल्या कोणत्याही शिक्षेस अशा कोणत्याही व्यक्तीस पात्र ठरविणार नाही.

(२) पोटकलम(१) मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, जेव्हा या अधिनियमाखालील अपराध, एखाद्या कंपनीने केलेला असेल, आणि असा अपराध कोणत्याही संचालकाच्या, व्यवस्थापकाच्या, सचिवाच्या किंवा कंपनीच्या अन्य कोणत्याही अधिकाऱ्याच्या संमतीने, किंवा त्याने दुर्लक्ष केल्यामुळे किंवा त्यांच्या कोणत्याही निष्काळजीपणामुळे घडून आला असल्याचे सिद्ध झाले असेल त्याबाबतीत, असा संचालक, व्यवस्थापक, सचिव किंवा अन्य अधिकारी, त्या अपराधासाठी दोषी असल्याचे मानण्यात येईल आणि त्यानुसार त्याच्याविरुद्ध खटला भरण्यास व शिक्षेस पात्र असेल.

स्पष्टीकरण. - या कलमाच्या प्रयोजनार्थ,--

- (क) "कंपनी" याचा अर्थ, कोणतेही निगम निकाय, असा आहे आणि त्यात भागीदारी संस्थेचा किंवा अन्य व्यक्ती संघाचा समावेश होतो; आणि
- (ख) भागीदारी संस्थेच्या संबंधात, "संचालक" याचा अर्थ, भागीदारी संस्थेतील एखादा भागीदार, असा आहे.

५९. खटला भरण्यासाठी पूर्व मंजूरी.-

केंद्र सरकारची किंवा राज्य शासनाची, किंवा, यथास्थिति, अशा सरकारच्या सर्वसाधारण किंवा विशेष आदेशाद्वारे याबाबतीत प्राधिकृत केलेल्या अन्य कोणत्याही अधिकाऱ्याची पूर्व मंजूरी घेतल्याखेरीज, कलम ५५ व ५६ खालील शिक्षेस पात्र असलेल्या अपराधासाठी कोणताही खटला भरण्यात येणार नाही.

६०. अपराधांची दखल.-

(क) राष्ट्रीय प्राधिकरणाने, राज्य प्राधिकरणाने, केंद्र सरकारने, राज्य शासनाने, जिल्हा प्राधिकरणाने किंवा अन्य कोणत्याही प्राधिकरणाने किंवा त्या प्राधिकरणाने किंवा यथास्थिति, सरकारने याबाबतीत प्राधिकृत केलेल्या अधिकाऱ्याने; किंवा

(ख) राष्ट्रीय प्राधिकरणाकडे, राज्य प्राधिकरणाकडे, केंद्र सरकारकडे, राज्य शासनाकडे, जिल्हा प्राधिकरणाकडे किंवा इतर कोणत्याही प्राधिकरणाकडे किंवा उपरोक्तप्रमाणे प्राधिकृत केलेल्या अधिकाऱ्याकडे, जिने अभिकथित अपराधाबाबत विहित रीतीने तीस दिवसांपेक्षा कमी नसेल इतक्या दिवसांची नोटीस दिली असेल आणि तक्रार करण्याचा जिचा हेतू असेल अशा कोणत्याही व्यक्तीने,

केलेल्या तक्रारी खेरीज, कोणतेही न्यायालय, या अधिनियमाखालील अपराधांची दखल घेणार नाही.

ब. भारतीय दंड संहिता, १८६० यामधील कलम १८८

१८८. लोक सेवकाने रीतसर जारी केलेल्या आदेशाची अवज्ञा.-

एखादा आदेश जारी करण्यास कायदेशीरपणे अधिकार प्रदान झालेल्या लोक सेवकाने जारी केलेल्या अशा आदेशाद्वारे, विवक्षित कृती करण्यापासून परावृत्त राहण्याचा अथवा स्वतःच्या कब्जातील किंवा स्वतःच्या व्यवस्थापनाखालील विवक्षित मालमत्तेबाबत विवक्षित बंदोबस्त करण्याचा आपणांस निदेश मिळाला आहे हे माहित असून जो कोणी अशा आदेशाची अवज्ञा करील त्याला,--

..१०..

जर कायदेशीरपणे नियुक्त झालेल्या एखाद्या व्यक्तीला अशा अवज्ञेमुळे अटकाव, त्रास किंवा क्षती झाली अथवा अटकाव, त्रास किंवा क्षती यांचा धोका उत्पन्न झाला अथवा ते होण्याकडे त्या अवज्ञेचा रोख असेल तर, एक महिन्यांपर्यंत असू शकेल इतक्या मुदतीच्या साध्या कारावासाची, किंवा दोनशे रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची, किंवा दोन्ही शिक्षा होतील;

आणि जर अशा अवज्ञेमुळे मानवी जीवित, आरोग्य, किंवा सुरक्षितता यांना धोका पोचला किंवा पोचण्याकडे तिचा रोख असेल अथवा तीमुळे दंगा किंवा दंगल घडून आली किंवा घडून येण्याकडे तिचा रोख असेल तर, सहा महिन्यांपर्यंत असू शकेल इतक्या मुदतीच्या कोणत्यातरी एका वर्णनाच्या कारावासाची, किंवा एक हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची, किंवा दोन्ही शिक्षा होतील.

स्पष्टीकरण.- अपाय घडवून आणणे अपराध्याला उद्देशित असले पाहिजे किंवा आपण अवज्ञा केल्याने अपाय घडणे संभवनीय आहे याची त्याला पूर्वकल्पना असली पाहिजे अशी आवश्यकता नाही. तो ज्याची अवज्ञा करतो त्या आदेशाची त्याला माहिती होती, आणि त्याच्या अवज्ञेमुळे अपाय घडला किंवा घडणे संभवनीय आहे, एवढे पुरेसे आहे.

उदाहरण:

एका विशिष्ट रस्त्यावरून धार्मिक मिरवणूक जाता कामा नये असा आदेश जारी करण्यास कायदेशीरपणे अधिकार प्रदान झालेल्या लोक सेवकाने असा आदेश जारी केला आहे. 'क' जाणीवपूर्वक त्या आदेशाची अवज्ञा करतो, आणि त्यामुळे दंग्याचा धोका उत्पन्न होतो. 'क' ने या कलमात व्याख्या करण्यात आलेला अपराध केला आहे.
